

СПОРТ
Боксах йолча
республикан яхъашка
котбаьннараш безбир

16

КУЛЬТУРА
«Галгайче» яхача
паччахьалкхен
ансамбла артисташ,
Москве концерт дала
кийчлуш ба

10

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№43 (12620)
Лайчилла
бутт,
9 ди, 2023 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
майгсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

ДЕГІААХАР
Магасе чувоаллача
латгаргйолча
коаналарий сурт
белгалдаьд

5

ДЕЗА ДЕНОШ
Юртбоахама
министерствон
30 шу дизад

6

БАЛХА ЧАМ
«Къахьегам - дега
лехам» яха проект
яржаш латт вай мехка

7

КАГИРХОЙ ДУНЕ
Полице кагирхошта
юкье нийслуча
кхоачамбоацарех дувц

8

БОКЪОНАШ ЛОРАЯР
Магасе Шолжа хи тІа
бокъо йоацаш жагІа
гулбар соцадир

9

www.serdalo.ru | Дзен сердало | vk.com/gserdalo | @gserdalo

Боккхача мехка низ

ГІалгІайчено шийна карагІдаьннараш
гойт, «Росси» яхача кхетаче-хьажаре

3

Къамий барт

Ерригача
ГІалгІайчен
говзанчаш
гулбир «Халкъий
доттагІал» яхача
фестивало

2

ГалгӀайчен Кулгалхочо кӀаршой кӀаманца екӀ сагото

ГӀазданаькъан Ахьмад

1943 шера, лайчилла бетта 2-ча дийнахьа, 80 шу хьалха вошал долча кӀаршой кӀаманна Сталина ханашка лаятта бала тӀабера, уж мехках боахаш: шоаш бахача цӀа саг ца вуташ, арабаьхар уж. Бала тӀабенача кӀаман дукха тӀазап ла дийзар, дуккхабараш, из ла ца могош, вахарах кӀаьстар, тӀакхаьча халонаш котьяьнна хиларах.

«Тхона дика йовз из чов, цу денца бувзабенна бала. Тахан шуца бала бекъаш да тхо, шо хьал а лоац, цу кӀизача шерашка шоай гаргарча нахах кӀаьста хинна дезал а хьаллоац оаха, дукхача халонех уж чакхбаьннилга а хов», - цу дешашца кхайкарал дир кӀаршой кӀаманга ГалгӀай Республикан кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-тӀаьлас. «Итташ бехк-гунахьа доаца нах адама духьальяьккхача кӀизалах байра; Сталина тӀозаро тийшача балхах мехках а баьха, шоаш мел леладаьчох баьнна, моцал, хьогал ловш эзача тӀазапах; шоай дезалех кӀаьстар. Бакьда наха шоай культура, тӀадаташ лорадир.

Вайна дицлургдац хиннар, бакьда дикачунга сатувсаш даха деза вай. Со тешаш ва, РоссекӀаман машар, сатем, цӀхоагӀо, дикагӀа бола дагалоаттам хургба цу кӀизача шерашка вайцара кӀаьстача наха. Дала цу тайпарча хӀамах лорадолда вай; аьттув, машар болаш дахалда вай!» - йоаший кхайкарал тӀа ГалгӀай Республикан Кулгалхочо. КӀаршой кӀам, КӀилбаседа Кавказа кӀамашта юкье, хьалхарчарех нийсделар цу тӀазапа кӀалха, уж чакхбаьлар, Сталина бӀехача тӀозарах. 70 эзар кӀаршой кӀаман нах, низагӀа шоаш бахачара арабаьха, мехкахбахарах; царех 43 эзар сага вахар хаьдар. Царна юкье 22 эзар бер дар.

Гаьгенаькъан Марина

ЦӀхоагӀон ди долаш, РоссекӀаман культуран «ХалкӀий доттагӀал» яха фестиваль дӀайихьар ГалгӀайче. Цига республикан массайолча миӀингашкара баьхка хилар дикагӀа бола говзанчаш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага кхетаче вӀашагӀеллараша.

«Наьсарен-Шахьара культуран ЦагӀа говзанчий гойтамга хьажа вена хилар ГалгӀай Республикан ХалкӀа Гуллама кулгалхо тӀумхой Мухьмад, ГалгӀай Республикан культуран министр Лаьннааькъан Залина, паччахьалкхен боахамий викалаш, юкьара болх лелабераш, политикаш. ГалгӀай Республикан кулгалговзала Ассоциацие доакъашхоша кхелла хӀамаш хинна ца теш, «Хьал-

Ерригача ГалгӀайчен говзанчаш гулбир «ХалкӀий доттагӀал» яхача фестивало

харчар болам» яхача берийи кагирхойи Ерригроссе хьинар дарий а, шоаш хӀама хьадеш болча юртахой а балхаш гойиш хилар фестиваль йолаш.

Хьажархой таро хилар, цӀастах, дошох, топпарах хьаьй хӀамаш йовза. Шоай

хоза кхоллам гойтар укхача суртанчаша, исбахьален балхаш леладераша, иштта хӀанзарча ханара искусствох пайда эцаш, эпоксидни кӀувнах хӀамаш хьаьраша. Гулбеннарашта дика совгӀаташ дир мерзача

хӀамашца, тайп-тайпарча мерзача маларашца, кӀаман даарца - мерзача дугаца», - аьлар тхога хоам баьчо. Ди йистедоалаш, ГалгӀайчен говзанчий Ассоциацие президента Галай Адама массанена, дика кӀаьхьегарах, совгӀаташ делар.

ГалгӀайчен миннаца кулгалхо дакӀа лоацаш ва, «Россе халкӀаш» яхача гулламе

Коазой Мадина

ГалгӀайчен арахарча бувзамий, кӀаман политикан, хоамий, зарбан министерствон кулгалхо Мизенаькъан Руслан дакӀа лоацаш ва «Россе халкӀаш - кӀаман политика: таханарча дийнахьа» яхача

IV-ча Ерригроссе гулламе. Из дӀахьош ба укх деношка МосквекӀаман гулаках хӀолча федеральни агентствос кулгал деш. Цунах дийцар «Сердало» газетага республикан миннаце.

Гулламе кӀаман политикан

керттерча декхарех дувцаргда, иштта тайп-тайпарча даькӀошка кӀаман политике болх беш болча наьха профессионални боарам лакхбарах а дувцалерхӀ. Росси, бӀаьшерашка денз, дукхача кӀамий мохк болаш хьайоагӀа, цудухьа паччахьалкхен керттера декхар да, кӀа-

машта юкьера машар чӀоагӀбар. «Гуллама чуйоагӀаш пленарни кхетаченаш, семинараш, герга истолаш хургда, доттагӀала ценой кулгалхоша дакӀа а лоацаш, цига иштта хургба кӀамий ценой, этнокультурай цьханкхетарий кулгалхой», - аьлар республикан миннаца викалаша.

ГалгІайчен Кулгалхочо аьлар; барт цаІ хилар Россе боккха низ ба, аьнна

Султиганакъан Йоакъап

ГалгІайчен кулгалхочо Келаматанакъан Махьмуд-Іаьлас, ше мехка бахаршошк халкъа цхьоагІон ди хиларца дувзадenna кхайкарал деш, аьлар, Российски Федерацияна халкъашта юкье машар, барт, цхьоагІо хилар - из бохаргбоаца низ ба, аьнна. Из хоам бир «Сердало» газетата республикан кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«ЦхьоагІо хиларца, вай низ ба. Ираз, машар, дикадар хилар лов сонa; ГалгІайчен дукхача къамий бахаршошта. Вай цхьана долча хана, вай дохалургдац!» - аьлар ГалгІай Республикан Кулгалхочо ший телеграм-канале ГІолла. Цо иштта белгалдир, халкъа барто, цхьоагІо хилара дено вай хьамсарча боккхача мехка бахархой вІашакозилга. Карарча хана ГалгІайче бахаш, дешаш, къахьегаш ба 17 къаман викалаш. Цар хьагойт шоаш барт-цхьоагІо долаш бахаш хилар.

«Тахан из цІай, вІалла ца хиннача тайпара, лоархІаме да. ХІара российский халкъа денал, майрал бахьан долаш, тахан духьалъэттад вай моастагІчунна, цунца Россе хургдола вахар лора а деш», - аьлар, ше кхайкарал деш, Келаматанакъан Махьмуд-Іаьлас. ГалгІайче, лайчилла бетта 4 -ча дийнахьа, цу лоархІамеча цІайна хетаяь тайп-тайпара кхетаченаш дІахьоргьа, уж паччахьалкхен лоархІамеча цІайна хетаяь.

Цига, мехка бахаршоша доаккхал а деш, дувц хьамсарча паччахьалкхенна карагІдаьннача дикача ГІулакхех.

Боккхача мехка низ

ГалгІайчено шийна карагІдаьннараш гойт, «Росси» яхача кхетаче-хьажаре

ГІазданаькъан Ахьмад

Халкъа цхьоагІон ди долаш, Москве дІахьош йолча «Росси» яхача халкъашта юкьерча кхетаче-хьажаре ГалгІайчено доаккхалца дІагойт, укх тІехьарча шерашка шийна карагІдаьннараш. ЦІихезача ВДНХ майдан тІа 89 моттигера викалаш ба тайп-тайпарча доакъошкa: экономика, Іилман даькье, культуре, кхьича даькьошкa - шоашта карагІдаьннараш гойташ. Цар массане а хьагойт мехка цхьоагІо хилар, моллагІча халонашта, харцонна вай духьалъотталуш хилар, тахан-кхоана хургдола вахар хьакхолла вай кийча хилар.

«ГалгІайче массаза а хиннай хьаьша-да тІаэцара кийча йолаш, истори, культура, Іадаташ ший тайпара долаш. Вай «Росси» яхача кхетаче гойтаргда, укх тІехьарча шерашка ГалгІайченна карагІдаьнна дика ГІулакхаш. Уж дукха да юртбоахаме, экономика, культуран даькье, вайцига арахецача хІамашца, ГІишлошъярца дувзадenna. Цо таро хулийтаргья ГалгІайчен Іалама хозне, балха говзал кхьичарна дІагойта. Тхо ГІерт вай республика, мах баь варгвоаца исторе ганз хинна ца Іеш, таханарча дено дІадеххача беса дегІаьоагІаш йола моттиг йолга дІахайта.

ГалгІайче массаза а хиннай, ший паччахьалкхе лораяра кийча йолаш. Тахан а, эггара чоалханеча хана, вай денал дола бІухой, цхьан хана шоай даьша лелабаь Даьхе лораяра майраникъ хьалаьца, вай боккха мохк лорабара хьалхарча мугІарашка латт. Вай доаккхал де йиш йолаш да», - аьлар ГалгІай Республикан кулгалхочо Келаматанакъан Махьмуд-Іаьлас.

Россе Президента ГІадиллача декхарга хьежа дІахьош йола «Росси» яха кхетаче бекарга бетта 12-ча денга кхаччалца хургйолаш я. Россен чуйоагІача моттигаша укхазга гойтаргда шоашта карагІдоалар, юртбоахама даькье тІа фу де вІаштІехьадаьннад; кердача технологейх, энергетиках, ГІишлошъярах, транспорта даькье тІа беча балхах дувца таро хургья цар.

«Росси» яхача гойтаме кергтерера даькье дІалоацаш хургда инвестицеш юкье-яхар, хьайоаккхача бийдалах пайда эцар, экономикан даькье тІа толамаш дахар, бахаршошта хьабе болх лахар мо дола дешаш.

Мехкаша Іилман даькье тІа гойтаргда керда хувцаш, цар вахар дикагІа хилийтара юкье малагІа даькье дІалоац, экономика мишта дегІаьоагІа.

Культуран оагІув гойтаргья сийрдача проекташца, цига белгалдергда моттигашка культура, Іадаташ

мишта леладу.

Агропромышленни комплекс гойтаргда, юртбоахаме кердача технологеша малагІа пайда лу. Промышленноста гойтаргба, керда, лакха технологеш йола болх, цо моттигера экономика дегІаьоалаяра луш йола таронаш, иштта из бахьан долаш хьакхоллаш йола наха лаьрхІа балха моттигаш.

ГІишлошъяра оагІоно хьагойтаргья йоккха ГІишлош хьалъяра йола проекташ; вахарца, промышленностаца ювзаенна ГІишлош хьалъяра даькье тІа карагІдаьннараш.

Транспорта оагІоно гойтаргда наькъаш Іодехкара, юкьара транспорт дегІаьоалаяра болх мишта баьб.

ГалгІайче хьежаш я оагІой бетта 8-гІа ди хьагІадарга. Цу хана ВДНХ бІарчча ди вай республиканна хетадаь хургда. Укх денешка ГалгІайчен паччахьалкхен председатела Слостенин Владимира белгалдаьча беса, вай гойтамга хьажа венар, мохк бовзарал совгІа, кхь дІахо а цун кІоаргаленаш йовза безам болаш хургва, цул совгІа шоай бІаргашца царна гургда республикан мах бараш, цун хозаленаш, культуран тІехьале. «Росси» яхача халкъашта юкьерча кхетаче, укх тІехьарча ялх шера карагІдаьннараш гойтаргда.

Гойтам дІахьоча хана республика йовзийташ хургда лоаман сурташ, лоаман кхаленашкара наьха ва-

хара хьалаш, къаман проекта чуйоагІаш хьалъяча ГІишлошех дувцаргда. Иштта онлайн оалача кепара экскурси дІаьхьа лерхІ, цул тІехьагІа телевикторина хургья. Цига котваьнначунна, ГалгІайчен ЖІайрахьа кхален «Іарамхи» яхача лакхача лоаман курорте салаІа таро хургья кхь бийсан, цу ГІулакха лаьрххІа сертификат лургда цу сага.

Къаман белгалонашта а цхьаккха юстара вутаргвац, ГалгІайчен гойтамга хьажа венар. Укхазга лургба тамашийна говзанч-хьехам, цо гойтаргда истинг-кІувс мишта бу, иштта къаман дараш дергда, кулгаговзал гойтаргья. Лекцеш дІахьош, хьаьший таро хургья ГалгІай Іадаташ довза. Къаман ашараш локхаргья, хІаьга лоаман мехкарашеи кагийча нахеи къаман тІабувхача ГІирса, халхара хозал гойтаргья.

Гойтам дІабахьара чубоагІаш, ГалгІайчено кхьича моттигашкарча викалашца болх дІахьоргба, дІахо а тайп-тайпарча даькьошкa шоайла бувзам лелабарга уж кийчбеш.

«Росси» яха халкъашта юкьера кхетаче-хьажар дІадахьаро таро лу, берригача мехкара хьал цхьан майдан тІа бІаргаго. Вай Даьхе доккха истори, йоккха кІийле йолаш я, Россе хІара вахархо цох доаккхал де йиш йолаш а ва.

Къамий цхьбоагӀон дийнахьа кагирхошта паспорташ дӀаделар

Гаьгенакъан Марина

Къамий цхьбоагӀонна хетадаьча дийнахьа, вай мехкарча дешархошта паспорташ дӀаделар. Из хоам «Сердало» газетага бу ВДМ «Хьалхалаттар чар болама» зарбан болх лелабераша.

«Наьсарерча № 12 йолча ишкolerча 26 сага Рос- сийски Федерацие вахархо ше хилара тешал деш дола лоархӀама каьхат хьаййцар. Мехка яхьашка, виторинашка дакъа лоацаш, «Хьалхалаттарий болам» яхача Ерригача Россе берий, кагирхой моттига чубоагӀаш ба царна юкьера дукхабараш», - йоах тхога бенача хоамо.

Кердача дарбанчен хьал довза яхар министр

Коазой Мадина

Пхьилекъонгий-Юрта хьаййллача психоневрологически, наркологически диспансера хьал довза яха хилар унахцӀенон министерствон кулгалхо. Из хоам «Сердало»

газетага бир министерствон болхлоша.

Цхьацца кхоачамбоацараш корадир кердача дарбанче.

«Диспансера болх ма хетта дӀагӀоргболаш, кхоачамбоацараш юстардаьха хила деза.

Гишлошгьара баллах йолча министерствон къаьхьегамхоша ма хулла сихагӀа тоадергда аьнна хет из гӀулакх», - аьлар унахцӀенон министерствонна кулгал деча Антошканаькъан Заремас. 150 сага дарба де моттигаш йола, цхьан сменах 100

совгӀа саг гӀаэца лаьрхӀа диспансер «УнахцӀено йоаржаяр» яхача паччахьалкхен програмага гӀолла хьалъаьй. Унахошта психиатрически, наркологически оагӀонца гӀо деш хургья из дарбанче.

Наха дехарах, никъ тоабир юрташка

Коазой Мадина

Арште вахача сага дехарах, Чамалха оалача юртаи Арштенеи юкье улла никъ тоабе, йоархӀех, ца эшача хӀамаех цӀенбе лаьрхӀар Шолжа-Шахьарерча администраце болхлоша. Из хоам «Сердало» газетага бера цигара.

«ГӀажарий - Юр тара дӀаболабенна, Арште кхачалца улла никъ бекъаш юкье хьекха хинна кӀай басар кердаьккхар. Из никъ чакхбоалача юрташка бахача наха доккха баркал оал тахан администраце- на кулгал деча Татенаькъан Исайна, «Ингушавтодор» яхача моттига болхлошта, иштта цига къаьхьегаш мел баькхарашта», - йоах тхога кхьаьча хоамо.

Магаса администраце кулгалхо хилар Орцханаькъан Зайтах

Пазданаькъан Ахьмад

Магас-Шахьара совета депутаташа хержар администраце кулгалхо Орцханаькъан Зайт. ХьалхагӀа а вар из ша-

хьара кулгалхочун болх беш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мэре.

«Орцханаькъан Зайт юхажарца даькъала вувцаш, шахьара депутатий совета кулгалхочо

Дарсиганаькъан Хаваж-Бахьаудина аьлар; лоацача хана ше баллах кхеташ вола кулгалхо хилар хьагойтад цо, аьнна. Орцханаькъан Зайта баркал аьлар, иштта шийх тешарах, хьалхашка оттадаь декхарах диза кхо-

ачашдара, Магас дегӀайоалаяра шийна могоар дергда, аьнна, белгалдаьккхар цо», - цу тайпара хоам бир «Сердало» газетага Магасерча администраце зарбан болх лелабераша.

Лоархаме 23 Гишло хьалъяьй республике

Султиганьякъан Йоакъап

Хьалъе езаца 55 Гишлох, 23 Гишлон балхаш йистедаьхад республике. Из хоам «Сердало» газетага бир Гишлошъяра балхаш йолча министерстве. «Республикере 16 ишкол, бокка болх дӀахьош, тоаяьй; ГӀайрбика-Юртура, ДаьттаГӀара культуран цӀенош хьалдаьд, Инаркъера культуран цӀа тоадаьд.

Иштта, дикка хьашеръеш, тоайир Илдарха-ГӀалий ГӀара музей», - йоах тхогарча хоамо. Сурхо тӀа, ГӀаьлий-Юрта 704, 720 дешархо тӀаэца йиш йола кхо ишкол хьалъяьй. Иштта, каьхаташцара болх йистебаьлча, кийча хургьа цхьайолча юрташкара берий бешамаш, Шолжа-Шахьарера кхоь берий беш.

Ер бутт дӀабовш, шоай зӀамига хьаьший тӀаэца кийча хила езаш я уж моттигаш. ХьатӀабоагӀа бутт чакхбалалехь, йистедаха дезаш да юхейисача 24 Гишлон балхаш. Кьаман, пачахьалкхен программашка ГӀолла, 8 млрд аьча дӀалоацаш йола 64 Гишло хьалъеш латт вай республике укх шера. Из тахан вай республикере экономически хьал тоадеш бола бокка болх ба.

Магасе чуволлача латтаргӀолча коаналарий сурт белгалдаьд

ГӀазданаькъан Ахьмад

ГӀалгӀай столицан мӀре яхь дӀахьош, кьоастадир шахьаре чуволлача латтаргӀолча Гишлон сурт. Из кхеллар я

Мержой Хьава. Кьаьбста цун балха тӀехьа дукхагӀа кхадж тессар яхь хиннача кхелахьша, яхаш, дийцар «Сердало» газетага доал деча даькъ тӀарча зарбан болх лелабераша.

«Магас-Шахьара администраце раьза болаш тӀаийцар, Мержой Хьавас дилла шахьаре чуволлача латтаргӀолча Гишлон сурт. Цу яхьа кхелахьшта геттара дика хийтар

кьаьбста из болх. Иштта лакха мах бир Мержой Хьавай проекта искусствай, архитектуран даькъ тӀарча говзанчаша», - аьлар тхога хоам баьчо.

ОарцагӀа ухараша новкъостал дир кӀалвисача альпиниста

Коазой Мадина

Дийнахьа 11 сахьат 56 минот яьннача хана, ГӀалгӀай Республике ГӀолла йолча Росссе МЧС ГУ ха деча даькъ тӀа хоам бера, ЦӀайлоам тӀа воалаш, альпиниста хатар хиларах. Цу хьакъехьа хоам бу ГӀалгӀайчен МЧС зарбан болх лелабераша.

Цунна новкъостал де, нах кӀалхарбоаха тоаба хьакъачачул тӀехьагӀа, гуш хилар ЦӀайлоаманна тӀаьоалаш хиннача тоабанна юкьера цхьа саг ког кагбаь хилар, из ше дӀавохалуш воацилга. Росссе МЧС Кьилбаседа-Кавказа ГӀалгӀай СПО филиала моттигера нах кӀалхарбоахаш йолча тоабо лораш хьакъачалехь деш дола новкъостал дир, кхы новкъарле йоацаш, из ЮкӀал а ваьккхар, сихача ГӀон тоабага дӀавалар духьа. Из болх дӀабахьа ши сахьат ха йийзар», - аьлар чоалханерча хьалашка болх бераша.

Лоамашка ядача юрташта хий лоаттаде, бурув тохаргда

Султиганьякъан Йоакъап

КӀоаргача ГӀувнаша лоаттадергда лоамашка ядача юрташта хий. Из хоам «Сердало» газетага бир мехка пачахьалкхен викалаша.

«Арште бахача наха болх беш латт Чамалхара ар-

тизиански гӀувнаш. 2018-ча шера хин турбаш чуьхьа, бурув тега, хий чулоаттаде бешкаш оттаяь, болх дӀабихьабар цига, бакъда хий доладеннадац. 2020-ча шера кхы а кхозза бурув тегадар. Мехкадас тӀадилла, насосаш оттаяьяр, хӀаьта а хий Арште Ючуоттача баха-

ча нахага мара дӀакхоачаш дацар. Из ГӀулакх тохкаш болх дӀабихьачул тӀехьагӀа, соцам баьб, Чамалхара хий хьачуувзаргдолаш.

Мехкадас соцам баь, кӀоарга артизиански ГӀув я болх беш латтар. КӀоаргал 250 метрага кхачьа, хий хьалтӀадаьннад. Болхло-

ша яхачох, кхы а 100 метр ЮкӀоаргбелча, хий дикка хьалтӀадала мегаш да. 150 совгӀа долча Арштерча ковнашка эшаш да из хий. Шин кӀира кьахьега дезаш ба болхлой. Кхалерча администраце ахчакх дӀахьош латт тахан из болх.

**Ци яълча
хоам бу гирс
оттабаьб, дукха
бераш долча
дезалашка**

Султиганькъан Йоакъап

Гуйран ха хьаоттарца, цѣреш ювлара бахьанаш а дукхага дарж. Илдарха-Галий тѣа, Шолжа-Шахьаре, Жайрахьа кхале тѣахьожам лоаттабеча ГО, ВДПО, МЧС болхлоша цу мугтарера шоай гѣулакх дѣадоладаьд. Шолжа-Шахьаре цѣннах чуувтташ, нахаца къамаьл деш, чакхбаьлар уж. Из хоам «Сердало» газетага бу шахьара администраце.

«Дукха дезал болча, хала боакхача наьха цѣношка ци яълча, хоам беш йола хѣамаш увттайир цар. Бахархоща хѣалхадаькхар, цар шоай болх мишта бу. Цѣрцара лораве дезараш хѣалхадоахаш дола кѣхаташ дѣадийкѣар наха», - йоах тхогарча хоамо. Ци геттара дѣа-хьа яржалехь, ци йоае оарцагѣухарашка хоам беш я уж хѣамаш. Из доккха гѣо да, наьха фусамаш лораяра балха тѣа.

**Юртий куц
тоадеш латт
аргѣ-аргѣагѣа**

Султиганькъан Йоакъап

Республикерча юртий хьал тоадеш, куц эргадоккхаш; кѣахьегаш боакх болхлой. Укх наькъа, Эбарга-Юртарча Налганькъан, Махнова, Садови, Осми-наькъан цѣреш лелаеча урамашкара наькъаш тоадеш хилар кѣахьегамхой. Из хоам «Сердало» газетага бу юрта администраце.

«Жагѣа тесса нийсдир оаха наькъаш. Хѣанз дуккха аттагѣа хургда кѣаьстта гѣаш леларашта, цига гѣолла дѣа-хьа аха», - йоах тхогарча хоамо. «Строй-Альянс» яхача фирма болхлоша тоабир Аки-Юртара Шоссейни оалаш болча ураманикъ. Цига хоза лампаш егѣар, салагѣа безам барашта гѣандаш оттадир, нувхашта лаьрхѣа яьшкеш йир. Иштта, гѣишлой балхах йолча министерствон болхлоша яхачох, гѣаш леларашта лаьрхѣа никъ биллаб цига. Цу тайпара беча балхо юрташкарча наьха вахар аттача доаккх.

Юртбоахама министерствон 30 шу дизад

Газдананькъан Ахьмад

Шолжа-Шахьара культуран цѣагѣа, Галгѣайчен юртбоахама министерствон 30 шу дизар дездеш, кхетаче дѣайихьар. Келаматананькъан Махьмуд-ѣаьлас дег чура даькъалабийцар юртбоахама болхлой цу цѣйца, белгалбаьннарашта совгѣаташ а делар. Шоаш арахецаш дола

хѣама гѣалгѣай юртбоахамхоша гойтар, «Дошо гуйре» аьнна, дѣахьош хиннача ярмарке, из хилар Оскананькъан С.С. цѣрагѣа майдан тѣа.

«Хѣара ахархочун, механизатора, говзанчан, кхыболча балха викалий кѣахьегам ца хилча баргбоацарех ба. Из хала болх ба, цу даькъ тѣа толамаш дахара эшаш дар дукха да: фер-

мерий говзал санна гонахьара хьалаш а эш, цу юкье кхыметтел хаоттам а ба. Баркал ала безам бар са, массаболча лоархѣамеча даькъ тѣа кѣахьегаш барашта.

Моллагѣа хьалашка вай мохк кѣахьегаш хиларах, юртбоахам боацаш саг воахалурвац. Россѣ Президентта йоккха терко лоаттаю кхачан ѣалашо лоаттаюра, из лоархѣамеча дек-

харех цагѣа да. Тахан юртбоахама болхлошта карагѣдоалар бахьан долаш, вай уж декхараш кхоачашде дика таро хул», - аьлар Галгѣайчен кулгалхочо Келаматананькъан Махьмуд-ѣаьлас. Мехка Кулгалхочо иштта совгѣаташ делар; Галгѣайче дѣахьош хиннача, шоай доалахьара боахам лелаберий яхье, зизай фестивале котбаьннарашта.

«Тоабалкх» яхача берий бешо ѣанга кийчо мишта яьй хьежар единороссаш

Коазой Мадина

Хѣтта хьалгьаьча «Тоабалкх» яхача берий беша, ѣан шелалга кийчо яр малагѣа хьале да

хьажа баха хилар единороссаш. «Цагѣа йола Росси» яхача парте бир тхога из хоам.

Бохтарананькъан Ювсап,

ѣарчакханаанькъан Билан, Сагананькъан Руслан берий беша йѣовхал лоаттаюра хьал дайза, кулгалхочунца къамаьл деш хилар. «Берий беша йѣовхал ло-

аттаюра хьал лакхача боареме хила деза. Деррига тохкеш, кхоачамбоацараш хоаделанзар тхона», - аьлар Бохтарананькъан Ювсап.

Вайцигара инструктор Москверча Ерригроссе гулламе дакъа лоцаш хилар

Гаьгенаькъан Марина

ГалгIайчера инструктор Ерригроссе хьехархой-болх вIаштIехьабоакхарий, хьехамчий вахара кхерамзлен гулламе дакъа лоцаш вар Москва-Шахьаре, яхаш, дийцар «Сердало» газетага «Даьхенна мутIахьа болча къоначар» Центре.

«ХасбулатовГар Джамалайла хьехархо волаш къахьегаш хьавоагIа дукха ха я, хIанз укх сахьате, из болх беш ва тIема-патриотически кхетам балара, «Даьхенна мутIахьа болча къонабараш» яха тIема гIулакх кагирхошта Iомадара йолча Центра инструктор волаш. Шин кIира дIахьош хиннача гулламе цар дика Iомадир «Даьхе лораяра, кхерамзлен бовхамаш» яха дешара программа, иштта цу юкьедоагIаш дар дешара курсаш яхар, балха кхьдола дешаш. Цул совгIа, Джамалайл ваха хилар говзанч-хьехам луча, семинараш дIахьоча, уж луш хиннараш бар Россе дикагIа болча хьехархой», - йоах хоамо.

«Къахьегам - дега лехам» яха проект яржаш латт вай мехка

Гаьгенаькъан Марина

«Къахьегам - дега лехам» яха проект хьаллаца ловраш хIара денна дукхагIа ба вай республике. Бувзамахи, къаман политикахи, кепайоазонахи, хоамехи йолча министерствос

дIайихьача яхьашка котало яьккха проект я из. Из хоам «Сердало» газетага бир кагирхой гIулакхах йолча мехкарча комитето.

Проект оттаябраша яхачо, малагIаца оагIонца шоай вахар

хеттача бакъахьа да ца ховча кагирхошта, балха моттигаш лаха гIо ду цар тахан. Яьссаца балха моттигех дола кердадараш дIадовзийт, мах боацаш, балха говзал Iомае аха аьгтув ба цар. Цу проектаца ювзаенна кхетаче дIайихьар,

«ГалгIай унахцIенон-вахара колледжа» студенташца. «Доккха гIо ду тха гIулакха грантех йолча паччахьа ганзо. Кхетачеш дIакхухьаргьа дешархошца, студенташца», - белгалдир Яражанаькъан Адама.

«Массанена лелар луш бола болх» яха гойтам хьабийллар

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIайчен къам мехкадаккхарах болча дагалоаттама Мемориала музея болхлоша «Массанена лелар луш бола болх» яхача гойтамга хьажавех шевар, из хетабаьб хьехархошун, хьехамчан шера. Гойтам дIахьоргба лайчилла бетта 10-ча денга кхаччалца, мехка бахархой, хьаьший таро хургья Россе а ГалгIайчен а дикагIа болча хьехархой бовза.

«Президента Путин В. В. амарах, 2023 шу Россе хьакхайкадаьд; хьехархошун, хье-

хамчан шу да, аьнна. Цунна чудоагIа хьехархошун, хьехамчан болх богIаца лагIа тIа оттабар. Цунца дувзаденна, къам мехкадаккхара дагалоаттама музея болхлоша хьабийллаб «Массанена лелар луш бола болх» яха гойтам. Цига веначун таро хургья, Россе а ГалгIайчен а дешара, кхетам балара даькъе дикагIа болча хьехархой цIераш йовза, иштта хаттарий-суртий материалаш, белгалара чулоацам бола исбахьален литература довза», - аьлар «Сердало» газетага из болх вIашагIабеллараша.

Молочанске хий хургдола балхаш деш ба вай мехкахой

ГIазданаькъан Ахьмад

Запорожски областа Токмакски кхален Молочанск яхача шахьаре, тIом беча хана еха хин турбаш хувцаш ба вайцигара пхьараш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага моттигерча гIишлошьяра министерстве.

«Тоадара балхаш дергда биь урам тIа. ГалгIайчен гIишлошьяра министерствос «Спецстрой-Климат» ООО яхача гIишлон компанеца кон-

тракт чоагIьяьй, 800 метр йIаьха йола хин турбаш тоаергья, аьнна. Цу гIулакха лаьрхIа 2 миллион сом дIахьождаьд. ХIанз гIишлошьяча компане деррига кийчон балхаш истедаьхад, цу юкье эшарг мел дола хIама кийча да, лаьттанцара болх дIаболабеш ба уж.

Цу даькъ тIара болх истебаргба, карарча шера оагIой бетта. Керда чудилла хий 12 цIенна тоьаш хургда. ХьатIадоагIаца шера цу тайпара балхаш дIахо дIахьоргда. ГалгIайчен гIишлошьяра ми-

нистерствос лаьрхIад, Молочанске хицара балхаш истедаха, бIеха хиш дIаахара йола станци кийчье, урамашкара наькъаш тоаде», - аьлар тхога хоам баьчо.

Белгалдоаккх, ГалгIайчено Токмакски кхаленна новкъостал дар шийна хьатIайица хилар. Карарча шера бIаьсти, вайцигара викалаш цига баха хилар, латташ дола хьал довзар духьа, цар белгалдир хьалхарча арIагIа кхоачашде деза балхаш.

Единороссаша, СВО доакъашхой дезалашта, буача кхачанца новкъостал дир

Султиганъкъан Йоакъап

Республикан МагIалбик-Шахъаре, МагIалбика кхале «ЦаI йола Росси» яхача парте викалаша кхачан продукташ йи-хъар СВО дакъа лоацаш болча вай бIухой дезалашта, яхаш, дийцар «Сердало» газетага моттигерча парте отделене.

«Из дика гIулакх дир халкъа цхьоагIон Ди хьатIадоагIаш, из белгалдеш да хIара шера вай мехка санна, кхыча моттигашка а. Хьалхарча аргIагIа эшаш дола даараш: дайтта, хьоар, шекар, кхыйола кхачанцара хIамаш дIаекъа лерхI республикан кхыдолча доал деча доакъош тIа бахача лаьрхIа йола тIема операци дIахьош болча бIухой дезалашта.

Белгалду, цу тайпара вай бIухой дезалаш Iалашбеш, маъла а вахара хьашташ кхоачашде дагахьа а дIахьош бола болх – из масал да, балха дакъе, парте политикан дакъе наха лаьрхIа деш долчун. Цунца Россее бахархой цхьоагIон оагIув лораю, барт цаI бу, уж кийча ба эшача вай мехкахошта новкъостал де.

Полице дувц, кагирхошта юкье нийслуча кхоачамбоацарех

Курскенаъкъан ИбрахIим

ПалгIай Республике гIолла йолча наха низ барца къовсам лоаттабеча МВД керттерча моттига болхлоша лоархIаме декхар кхоачашду. Укх наъкъа лайчилла бетта кхоалагIча дийнахьа цар кхетаче дIайихьар доалахьарча профессионални колледжа, иштта ПалгIай паччахьалкхен университета студенташца. Полице болхлоша экстремизмах, терроризмах лаьца къамаъл дир. Из

кхетаче дIаяхьара бахьан да лоархIамеча дешашта студентий теркам тIабахийтар, студенташ из зулам доаржадара дIахьоча балха юстара хилийтар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ПалгIайчен МВД зарбан болх лелабераша.

«Кхетаче дIахьош оаха дийцар, из зулам доаржадерашта духьала уголовни гIулакх хьаделлаш хиларах. Къаьстта белгалдир, терроризма, экстремизма юкьеухараш дукхагIа кхувшбоагIараш хилар. Къай-

ладихьа хIама доацаш, кагирхошта уж дешаш дийцар, царна экстремизмаца дувзаденача гонахьарча хьала духьалъотта ховргдолаш», - йоах хоамо. Кхетаче йистейоалаш, студенташа лаьрхIар терроризма, экстремизма берригаш а духьалъотта безилга.

Цар дика кхетаду, таханарча, кхоанарча халкъа вахара из Iаткъаш долга. Студенташа лаьрхIар, массане а: бокъонаш лораяра йола органаша, юкьара болх беча организацеша цхьана айхха бувзам лелабеш

хилча мара, цу зулама духьалъотта вIаштIехьадаргдоацилга. Кхераме гIулакхаш юкьера дIа а даъха, кагирхошта дика дегIабахкара дола хьалаш кхолла йиш хургья тIаккха.

«Цу тайпара болх дIабахьар лоархIаме да, кагирхошта юкьера зулам юхатохара. Из лоархIаме да машар лорабара, кхерамзлен Iалашо яра, кортамукъале хилийтара.

Кагирхой вай кхоане я, уж дийша хиларах тийша да къаман, халкъа кхерамзле хилар», - аьлар бокъонаш лораераша.

Оакхарашта кIийле е хьаяь моттигаш дIаяьхар вай хьунашкара

Коазой Мадина

Хьун хьал такка юкье-баьннача цу дакъ тIарча болхлошта, хоелар оакхарашта кIийленна хувша хьаяь моттигаш. Йохаь дIаяьхар уж хьун хьал лорадеш лелараша. Из хоам тха газетага бу Iалама гIулакхаш йолча министерствон болхлоша. Укх шера хIанз 15-гIа моттиг йохаь дIаяькхай.

«Лакхера чухьешаш багIа гIирсаш хьаду оакхарий лараш хоаеннача моттигашка. Дахчан улгаш вIашкадетташ, урагIбодаш лоами болаш хьаяь, цхьа ираз дайна хIамаш я уж. МалагIча гIулакха ю уж? Масала, акхача хьакхана корта хьалъайбе магац, цунга хьежжа, лакхе вагIа чаррахь зе аьттув бац цун. Цудухьа, цхьаккха кхерам боацаш, хьайба де йиш хул чаррахь», - дийцар тхога хьун тIахьожаш болча наха.

Сурхо тIа кастлуш хьалдаь даргда, кьоаной могошал тоача моттига шоллагIа дакъа

Султиганъкъан Йоакъап

2023 шу йистедоалаш, Сурхо тIа хьалъаяь яргья вахара-унахцIенон керттерча моттига шоллагIа дакъа чудоагIаш йола гIишло, из лаьрхIа я боккхийча нахазIапхошта, вешта аьлча,

ветераний цIа да из, аьнна, хоам бир газетага ПалгIай Республикан къахьегама министерствос.

«Говзанчаша, болхлоша дукхагIа бола болх йистебаьккхаб. Пера хьалъетта яьннай, тхов тиллаб,

чуралаш даьхад, кораш дIаоттадаьд. 80% из болх йистебаьннаб ала йиш йолаш ба. ХIанз укх сахьате, бетона кIийле юлаш, кафель Iотохаш дола балхаш да хьадеш латтараш. Хий а начIас дIауха моттиг а хьаеш латт. Коа трансформаторни под-

станции я Iооттаеш, котельни я кийчеш», - аьлар гIишлонхоша.

Из гIишло лаьрхIа я 50 сага, «ДегIаахар» яхача къаман проекта гIолла хьалъеш я из. Цун мах ба 310 млн сом.

Магасе Шолжа хи тIа бокъо йоацаш жагIа гулбар соцадир

Курскенакъан ИбрагIим

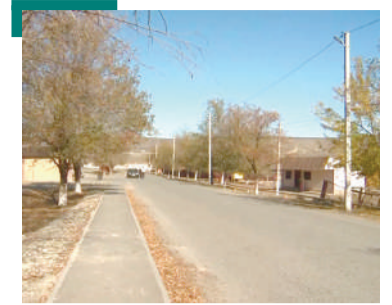
Ардара бетта 29-ча дийнахъа, Магасе гIолла йолча Россе МВД отделене полице болхлоша зийра республикан столицан парк йолча дакъ тIа бокъонаш телхаю гIулакх, яхаш, дийцар ГалгIайче гIолла йолча МВД зарбан болх лелабераша.

«Полице болхлошта гуча-ьялар бокъо йоацаш Шолжа хи чура жагIа тIаботташ йоалла мухъ кхухъа машин. Иштта царна бIаргаяйра «Камаз» яха самосвалаш, царех шиъ жагIах, гIомарах йиза яр. Цъаькха «Камаз» яха самосвал, цIарацIур-эксковатор «Hitachi 200 G» хъаьккхар полице, уж

дIаелар шоай даьшка; лораер-гья аьнна каьхаташ яздайта. Цу тайпара наха деш дола зе, полице болхлоша юхатехар», - аьлар бокъонаш лораераша.

ТIахьожам болх дIабихъачул тIехьагIа, ховш хилар жагIа, гIум мичахъа Iойоассаш хиннай. Из дар Эккажъонгий-Юр-тара Балайнакъан М. урамагIа

улла лаьтта. Хиннар дIахо а тох-каш я полице. Из лоархIаме болх ба полице дIабихъар, бокъо йоацаш, гонахъара Iалам толхадар юхатехад цар. Цу тайпарча гIулакхо гонахъарча Iалама доккха зе ду. Цудухъа Iалам лорадара дакъ тIа лоархIаме гIа баьккха ала йиш я, из зулам юхатохарах.

Аьккхий-Юрт тоаеш латт

ГIазданаькъан Ахьмад

МагIалбика кхален Аьккхий-Юр-тара Шоссейни яха керттера лоархIаш бола урам тоабир, дIадахача аькки. Из болх дIахьош бар «Вахар, шахъара хьалаш» яхача проекта чубоагIаш. Цига Iобиллар 750 м бIаьха гIашлой никъ, иштта цига нувхаш чуькхуьса зIамига яьшкаш, наха салаIа Iоховша гIандаш оттадаьд.

«Балхаш дIадоладаьдар карарча шера тушола бетта, йистедаьлар кIимарса бетта. Уж балхаш деш я «Строй Альянс» гIишлон компани. Аьккхий-Юрта таханарча денна 1600 саг вах, цига да 217 цIа. Дукха ха йоацаш, цу юр-тара хица дувзаденна хинна хаттараш кхоачашдир. ЛарххIа «Вахар, шахъара хьалаш» яхача къаман проекта чуйоагIаш, хий лоаттаду ши моттиг кийчIий уькхаза, хIаране чу 100 куб хий чудодаш, иштта керда насоса станци хьаллийр», - аьлар «Сердало» газетига ГалгIайчен гIишлохъяра министерстве.

Хи тIара тIий тоадеш латт Илдарха-ГIалий тIа

Султиганаькъан Йоакъап

Боккха болх дIахьош, тоадеш латт Илдарха-ГIалий тIара Шолжах тилла тIий. Лакхача боараме йистебаккха безаш болх ба из тахан. Из хоам «Сердало» газетига бу мехка кабмине. «Кхераме доаца дика наькъаш» яхача къаман проектага гIолла дIахьош ба из беркате болх.

«Туханарча дийнахъа, цъаьккха кхоачамбоацар юкье ца доалаш, дика дIахьош латт из гIулакх. Къаьхийга баьлча, лакхача боараме дола, дика тIий хургда хин лакхе», - йоах тхога бенача хоам. Цу балха тIахьожачар яхачох, оттаяьча ханал дикка хьалхаьанна, проекта-аьчан каьхаташка хьеьжа дIахьош латт тIаьцара болх. Хаоттам телха болх ца хуле, ер шу йистедалаьхь, тоадаь даргда тIий, Даьла къахетамца.

Гаьна уллача юрта, керда тока аьшкасаьргаш чудаьхкар «Къилбаседа Кавказа Россеташа»

Алоев Муса

МагIалбика кхале 6 Кв йола тока лини чуьллаш баьхкар «Къилбаседа Кавказ Россеташа» яхача моттигера болхлой. 4 км йолча тока моттиго, 1981-ча шера денз, сердал лоаттаю Кердача Реданте вахача ялх эзар сага, ишкола, дарбанченна, почтанна.

ХьатIайоагIача Iан шела-ла духьалъотта кийча я токлуш йола моттиг. 800 метр чулоацача моттигера тишбенна тока аьшкасаьрг хийцаб болхлоша. Керда аьшкасаьрг дуккха дикагIа лоархIаш ба, мел чIоагIа гIор юлле а, талхаш бац. Цул совгIа, болхлоша хийцар 50 шоай ха йиа даьнна «пелаш», тишденна бIоагIий. «ХIара шера дIакхухъаш болх ба из, токаца

болх беча наха. 2022-ча шера белгалъаьяр Керда Редант, цигара тока лини хувца еза, аьнна.

Туханарча дийнахъа из болший боагIача боараме чакхбаккха аьгттув баьлар тха. Ма дарра аьлча, Iан сайренаш сийрда хургья цигарча бахархошта», - яхаш дийцар тха газетига «Ингуш-нерго» филиала кулгал деча ТIоаршхой Рамзана.

«Дукха уйла яьй аз: хIара

сага вахаре хургда-кх цъацца истори, фусам сийрда лоаттае мел атта дац белгалдеш. Атта дац, бакъда, дега тоам беш да! ХIара дийнахъа доаккхал де дезаш никъ ба оаш хержар. Оаш лелабеча балха хам баь варгвац! Баркал хилда шоана иштта бех-токхаме къаьхьегарах! АллахIа лорадеш дахалда шо!» - аьлар Кердача Реданта вахархо волча Дзейтанаькъан Темарлана.

«Цицхолгий Готтам» яха спектакль гойтаргья берий театро

Газданаькъан Ахьмад

Хамченаькъан Аьсета язъяьча пьесах, «Цицхолгий Готтам» яха спектакль гойтар вай берий театро, кхаьрача дийнахьа. Режиссёр йола Хазанаькъан Лейла я спектакль оттаеш кьахьийгар.

«Спектакле дувц, цицхолгаша наха духьалдоаха кьиза хIамаш. Паччахьа ву Йаьла яхача кIанках. Из ва цун моттиг дIалаца езар. Бакъда деррига кегалу. Паччахьа даь-веший воI волалу, ший тийшаболх кийчбе. Йаьла паччахьалкхен хьалха ца оттийта герташ, воча нахаца цунна духьала хургдараш доаржаде гIерт из», - дийцар тха газетага театра болхлоша.

Белгалду, «Пушкински картага» гIолла спектаклага, мах боацаш, хьажа кагирхой йиш йолаш болга.

«ГалгIайче» яхача паччахьалкхен ансамбла артисташ, Москве концерт дала кийчлуш ба

Газданаькъан Ахьмад

«ГалгIайче» яха паччахьалкхен ансамбла артисташ, «Росси» яхача кхетаче, халкьа халхара концерт дала кийчлуш ба. Из хургда Москве ВДНХ майдаш гIа. Иштта цу вай артисташка хьежаш ба ГалгIайче а, халкьа цьхоагIон Ди долаш цIай дIахьоча, хIанз

укх сахьате, гIателла цу де-ношка кийчлуш ба уж.

«Ансамбла начIал долча артисташа йоккха терко гIайохийт, хIара халхара гIа боаккхаш, ма хулла шоаш наха гойташ йола халхара говзал лакхача боарам гIа хилията гIерташ. Цар хьакхолл тамашийна, гIалгIай Iадат, куль-

тура йовзийта низ кхоача ший тайпара хоза кьаман халхар, иллеш. Хореограф кулгал деш, мехкарий Юмалуш ба цьхайола моттигаш дIаяхьа, цига цар гойтаргья кьаман культура, искусство.

Теша лов, «ГалгIайче» яхача ансамбло юха а ший хьажархо гIадвугаргхиларах, тамашийнача Кавказа культура гой-

таш», - аьлар «Сердало» газетага ГалгIайчен культуран министерстве. Кьаман халхар - из я культуран, Iадатий белгалло, цо хьагойт истори, хIара кьаман оамал. ГалгIай кьаман халхаро хьагойт цун тамашийна хоза гIулакхаш, цунца уж белгалболаш хилар, кхьича кьаман доаца гIулакхаш цун хилар.

«Росси» яхача халкьашта юкьерча гойтаме, ший болх бовзийтаргба ГалгIайчен суртанчий музейс

Алов Муса

«Росси» яхача Москве дIахьош долча ВДНХ Халкьашта юкьерча кхетаче-хьажаре, ГалгIайче хургья гIехьарча шерашка республикан карагIаьнна кергтердараш

гойташ, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага музея зарбан болх лелабераша.

«Ерригача 89 Россе моттиго экономике, илманца, культуре, юртбоахаме, энергетике, промышленности, гIишлошгьеча,

транспорта даькъе шоашта карагIдоалар гойтаргда», - йоах хоамо. Цул совгIа, ГалгIайчен хьажар долча даькъ гIа басарашца даьхкча суртий, графкан, кулгаговзалца кхеллача хIамай, кьаман гIабувхабеча гIирса хозал гуш хургья, уж

хозленаш гойтаргья ИЗО музея болхлоша: Каренаькъан Мухьмада, Башира, Цьборой Аюпа, Албохчанаькъан Мадинас, Дзараханаькъан Зейнапа, Хамченаькъан Ювсапа, иштта кхьичар а. Хьаьшашта хьажар дIадозвийташ хургья ГалгIай

Республикан ИЗО музея кергтера болхло Хамхой Мадина, искусствовед КIориганаькъан Бахьаудин.

Хьаьший таро хургья, экспозици йовзарал совгIа, шоашта ловш дола хаттараш дала а.

Лакха говзал хинна хъехамча

Чопанаькъан Аьдалгире Руслан, цѳихеза спортсмен волаш, чакхваьлар ше йоаккхача хана

Султиганаькъан Йоакъап

«Сердало» газета редакце хилар тха, Чопанаькъан Руслан вовзар. Вай боксѳрах аз язъь статья йийша, редакце вера из, шийна хетар ала. Чѳоагѳа лоархѳаме дар цу сагѳа, спорта вахарца дувзадenna мел дар. Ше Юмабаьча наьха наькъѳа чѳоагѳа тѳахьожам лоаттабора цо.

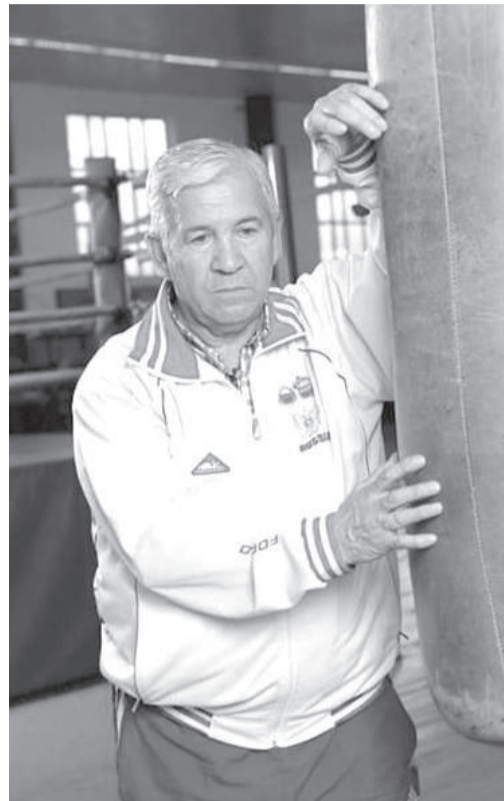
Хала да дега, тахан из вайна юкъе воацаш хилар кхетадеш, язде. Хьалхарча вѳашагѳкхетаре оаха дийцар, спортсменей дегаш ураоттаргдолаш, кхы а дикагѳа шоай гѳулакх леладе цар безам хургболаш, мишта яздыча бакъахьа да. Цо кхебаьча спортсменашта юкъе ба берригача мехка вай къам дѳадовзийта бола спортсменаш: Чакхенаькъан Рахьим, дерригача дунен чемпион Котанаькъан Ахьмад, СССР хьалхара чемпион Джаненаькъан Гумар, иштта кхыбараш. Уж берригаш вай Гѳалгѳайчен цѳи дѳаювзийташ, вай массане дегаш гѳоздоахаш йола коталонаш йоахаш лаьтгаб.

Боксах, кикбоксингах вола Россѳе цѳихеза тренер, Россѳе физически культуран Гѳорваьнна болхло вар Руслан. Чѳоагѳа оамала атта, хоза къамаьл долаш, ше везавалията ховш, дика саг вар из. Боксах мел дараш дика довзаш вар из. Цул совгѳа, шийгара юкъедихьа, латархошта геттара накъадоалаш хѳамаш дар цун боксе. Чѳоагѳа дог лазар цун вай къамах, мехкахоех. Харцача хѳаманца къувсаьш, къаман гѳулакх тоадалар кхераш болча нахаца тѳом лоаттабеш, чакхваьлар из. Вай къаман хѳама мел лоархѳаме, лорадеш, доаккхал деш леладе дезарех да дѳахайта гѳертар из массане. Ше хеставеш хилча, юхьдхьала айвеш

хилча юстарувларех, эхь хетарех вар Руслан. Хала таро йолаш вахаш, дикка ха яккхар цо. Лертгѳа чѳуѳе моттиг йоацаш, дуккхадараш эшаш ше вале а, вѳалла догъѳакхачар цун нахах, вахарах. Ший никъ цѳена лелабеш дѳаводе, деррига меттаоттаргда, аьнна, хетар цунна. Кхыча моттигашка болх бе дѳавехаш нийслора из дуккхача. Чѳоагѳа дехар дора цунга, кхыча субъектшкарча наха; шоай спортсменаш Юмабаь хьавола, яхаш.

Цун мел эшаш дола хѳама дала, вахара хьал тоаде кийча бар уж. Бакъда Руслана хьатѳаэцанзар из никъ. Ший къаман хѳама деза дар цун дега. Гѳалгѳай кагирхой Юмабаь ловра цунна. Яхьашка, чемпионатшкар хулаш дола цѳаьцадараш дувцар цо. Ма барра из никъ дѳабовзийта гѳертар из мехкахошта. Моттигѳа, дега тоам халията дѳавса хабар дувцарех вацар Руслан. Ший балхѳа, кхыбарий къахьегамѳа чѳоагѳа тѳахьожам лоаттабора цо. Хьакимашта, цу мугларерча наха товр дувца ца гѳерташ, бакъдолча хѳаман тѳехьа латтар из! 30 шѳера цунца гѳулакх леладеш, цун дега хьал, уйлаш дика яйзар сона.

Тамашийна саг вар из, чѳоагѳа ловш вар къахьегѳа! Дуккха зѳамагѳа волча хана денз, дуккха спортсменаш, тренераш бовзаш хила аьттув баьнабар цун. Ма дарра аьлча, ший дог Юдилла, къахьийгар цо ше Юмабеш бола спортсменаш лакхача лагѳа тѳа баха гѳерташ. Дунен чемпион спортсменах ве мел хала да ховча наха кхетадергда аз дувцар. Дунен цѳихезача тренерий хинна аьттув Чопанаькъан Руслана хиннабаларе, ше Юмабаьча спортсменашка хьаяхийта хургьар цо спорта вахарера еррига лакхаленаш. Цунна ма хетта хиннадаларе, деррига-

ча дунен цѳихеза бола чемпионаш вай къаман шортта хургбар.

Иштта бола нах тахан кѳезига ба вайна юкъе. Ший гѳалат теркалде, кхычар харцахьа даьр тоаде ховра цунна. Ше декхарийла вола гѳулакх чѳоагѳа бехктокхаме дѳадахьа хьожар из. Хетта кхийнача кѳаьнкх боккъал башха говзанчаш хьабе гѳертар из. Спорта вахар ца довзача наха еш хинна духьале йохаеш, дуккхача хѳамашца къувсаш, дуккха низ боабеш, дѳабихьар цо ший никъ. Мел дуккха шѳераш дѳадахадале а, цкъа шийна вайза саг вицлацар цунна. Хаттар дийя, цун вахара никъ байзе мара дѳаводацар. Беркате оамал яр из - нах дагалоаттабар. Ира хьакъьал долаш, чѳоагѳа хѳама зувш саг вар Руслан.

Моллагѳа темах къамаьл дувца йиш яр цунца: мехкарча хьалах, политиках, кагирхой кхебараш, кхыча мехкарча вахарах, хьоалчагѳех, машин эцарах, иштта дуккхача кхыдарех а. Хѳара сага укх дунен тѳара ха, цкъа кхоачаяла езаш я. Шийна тѳехьа сийрда лар йитар - из да-кх керттердар! Эздий нах къаман вахаре бах дуккхача шѳерашка, тѳехьа тѳабоагѳарашта хоза масал долаш. Цар цѳераш йицъе бокъо яц вайх цъханне! Ишттачарех вар Чопанаькъан Руслан. Дерригача дуненна вай мохк дѳабовзийта тренер, дика доттагѳа, эздий гаргара саг. Вай урамаша, стадионаша, спорта ишколаша лелае еза цун сийрда цѳи! Дала гешт долда цунна! Ялсмален хьаьша волва цох Дала!

2024-ча шѳера 1300 саг Хьажцѳа Гѳоргва вайцигара

Султиганаькъан Йоакъап

«Хьажцѳа - 2024» яхача моттигага кийчо еш ба, нах Хьажцѳа ухийгача комитета болхлой. 2024-ча шѳера вай республикера Саудовски Араве 1300 саг Гѳоргва. Из хоам «Сердало» газѳетага бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Вай мехка кьоастаяьча моттигашка хьѳежжа, нах ба вай белгалбаьрараш. Дехараш хьачуийдеш латт, укх бетта 1-ча дийнахьа денз. Цу езаца моттиге кхача лаьрхѳа волча сагага, кхыча паччахьалкхе ваха бокъо луш дола паспорт, дарбанчера справкш, иштта кхыдола кѳахаташ хила деза», - йоах тхогарча хоамо. Малагѳа дийнахьа нах Макка, Мадинате баха арабаргѳа хѳанз а дикка кьоастадаьдац, бакъда, хьадувцацох, 2024-ча шѳера, акхан хьалхарча бетта дѳадодала тарлуш да из беркате гѳулакх. Цига баха нах лорабарца дувзадenna цѳаьца хувцамаш хургда цу юкъа Саудовски Араве.

Жѳакех ловзараш къовсалургѳа Магасѳе

Гаьгенаькъан Мартина

«Кванториум» яхача берий технопарке Юмалуш бараша шоай говзал гойтаргъя жѳакех яхьаш дѳахьош, уж хетаяьй дѳѳаахара, машара Илман Дерригача дунен денна. «Цига дакъа лоацаш хургѳа 8 шѳерга 17 шѳерга кхаччалца ха яьннараш.

«Хьалхара дакъа дѳахьоргѳа лайчилла бетта 9-ча дийнахьа, дикагѳа ловза ховраш

тѳехьарча яхьашка дакъа лоацаш хургѳа, цига ховргѳа котваьннар малагѳа ва», - аьлар «Кванториуме».

Белгалдаккха деза, 2021 шѳера лайчилла бетта 10-ча дийнахьа, ООН хьакхайкадаьдар, машарца, дѳѳаахарца, культураца дувзадenna Илман ди. Дерригача дунен дѳѳаахара, Илман, машара ди хилар цох. Цѳай дездара бахьан да, нах Илманна юкъебахар, кхетам лакхбар, дунен тайптайпарча мехкашка Илманна карагѳоалар леладеш хилар.

Зуламхошца дов леладаь нах

МВД болхлочун денга

Советий Гаьдал даьлча, ГалгГай мехка хинна хьалхарча милице начальник, полковник ГИулой Дударэ Элмарээ

Гарчакханаькъан Сали

Зламига волча хана денз, наьха машарера вахар, кхерамзле лораеш, хьабакка нах дукха бIаргабайнаб сона, байзаб, цхьацца ГИулакх леладе дийзад царца. Цхьайолча хана, тайп-тайпарча газеташка болх беш хиларах, царех цхьацца йоазош де дезаш а хулар, баьда эггара хьалха сона вайза милиционер (иштта оалар цу хана полице болхлодох) – из вар са-сай даь-да. 1890 шера ваь хиннача цунна дукха хIама дагадоагIар, революци яьннача хьалхарча шерашка хиннарех. Цунна бовзаш бар 1918, 1919 шерашка хиннача Гаьдала болхлошта юкьера, партизанашта, тIемхошта юкьера нах, из волча боагIаш а бар царех цхьабараш, вай Сибрера цадаьккачул тIехьагIа.

Цо милице болх баьбар Галашка оперуполномоченни волаш, Буро тIарча набахта ха тIа лаьтгарех а цаI хиннав из. Цу хана йомабаь хIирий мотт хьоахабора цо каст-каста. Цунгара хезад сона «камар бацу», «табоабчи», «мидама» яха дешаш. Уж цо цу хана баьча балхаца дувзаденна хиннад. Иштта цо балхаш даь хиннад Аьлтий-Юрта юртда волаш, 30-ча шерашка из хиннав Сурхо тIарча колхоза председатель. Цунна тешал деш сурташ да. Царех цхьабараш корадаьд Мужечарча С. Орджоникидзе цIерагIча музеера, цхьабараш Наьсарерча Малсаганаькъан Т. цIерагIча музейе да. Хетаргахьа, 1918 шера наджгоанцхой бетта 6-ча дийнахьа Буро тIарча Симонова цIен подвала чу хий чухийца, боабеш лаьтгача ГалгГай партизанашта ГIо де вахарех цаI хиннав из, цунна тешал ду моттигаш я. Пенсе болхаш, цу подвала чу баьгIарех цхьачарна тешал язди цо, уж партизанаш хиннаб, аьнна.

Дукха хаза дийзад са, цо леладаьрех, вахаре нийсьеннача моттигех дола дувцараш. Царех цаI дар иштта. Эбарг ва аьнна хеза (Яндаре хиннад мотт сона из), чухьажа а лоацалой зуламхо лаца а болхаш хиннаб милиционераш, ер хьалха а волаш. Ераш болхача фусамера кхалсаг йоаллаш хиннай, коаналарга араьянна,

хьажкIаш егаш. Хьалха каст-каст нийслора, мух болча дийнахьа, юрташка цу тайпара хIама. IотIабоагIа ераш бIаргабайна кхалсаг, яха цагIа чуйккхай. ХIанз бокьонца цу цагIа эбарг ва метгад акхарна, хIаьта кхалсаг цунга хоам бе яхай метгад. Бакьда вож сихха юхаена, тхьовра моший хьажкIаш еба дIаэттай. Коа-карта хьежача кхы хIама а ца корадаь, хьажкIаш ебаш, царех гув баь йоаллача кхалсага тIабаьхкаб милиционераш. Кхалсаг, хетаргахьа, боккха накха болаш хинна хила еза, цунна юкьера хьалбарадаьнна, кIеззига хьагуш хиннад тепчах доалла тай (инза). Сих ца луш, милиционерий тхьамада аьннад:

–Кхалсаг, сога хьайх кулгаш а ца тохийташ, из дIара тепча сога хьаял.

Из цо оаллаше а, цхьа во мухь теха, шийна хьалхашка латгача йийгача, фуалгьяхача хьажкIий гув тIа йоажай фусам-нана. Из цIогIа хеза, гонахьарча коашкара лоалахой хьагулбеннаб цу сахьате, го баьб Iокхийтта уллача кхалсага. Бакьда нах дIа-юха кьаьстача, сигала яьлар е лаьтта яьлар ца ховш, яйна дIаяьнна хиннай тепча. Цу гонахьа лаьтта нах лийца Iочубоалабаь хиннабар цу бус. Бакьда, дукха ха ялале, дIахийцабар уж, царна бехк бе ер ма дий аьнна баьхан цахиларах.

Вай, Сибре а даха, юха цадаьккачул тIехьагIа а, милице болх баь хилар дагадохийташ, цхьа хIама дисадар цун вахаре. Из бар, лакхера ногIар хьал а ийдеш, лакхо, дукха шера боацаш бола тIоарска

Галашкарча милице оперуполномоченни хинна Гарчакханаькъан Эсолта Осман

тIормиг. Милице болх беш волаш, каьхаташ чулеладеш хинначох тара бар из. Амма хIанз цо цу чу леладора модж йоаша мукх, из ирдеш йола оаса, кьоолам, ручка, блокнот, мIараш йоаха кIод, кхьйола цIенонна эша хIамаш. ЦIена лела Iема воккха саг вар из, вахара халонаш дукха ййнале а. 86 шера ваьхар из, кхелхар 1976 шера бIаьстан хана. Ше валале цхьа-ши шу хьалха, таьзета хьабаккача наха Iоховша кхоале йир цо ше, цкьаза маркхалах йизза йола ведар кхостайора цо, цу чура цхьа тIадам Iо ца бохийташ. ДIатIахьежача текха веце а, дегIаца низ болаш вар кьаьнара милиционер.

Бера хана денз сона вовзаш вар

Милице подполковник хинна Боголанаькъан Хьамида Мухьмад

Наьсарен кхален милице начальни-ка политически даькьах хинна заместитель Боголанаькъан Хьамида Мухьмад. Из 1937 шера ваь вар. Вай мохк бохабаьча хана, Казахстане данана доацаш хьалха виса хиннав из. ХIаьта нийсача новкьара ца воалаш, ишколе итт класс яьккха, цул тIехьагIа 1958 шера Алма-Атерча юридически институте деша отг из заочно, Карагандерча кIор боахача шахте болх а беш. 1959-ча шера саг а йоаляь, Йовлой МурцаIала Маремаца керда вахар доладу цо. 1963 шера Шолжа-ГIалий тIа боагIа цун дезал. Нохч-ПалгIай АССР Лакхехьарча Совета оргкомитете балха дIаэц вай мехкахо. ХIаьта 1969 шера, милице капитан Боголанаькъан Мухьмад Наьсарен РОВД начальника заместителя балха хьожаву, аз лакхе аьнна ма хиллара. 1970 шера деша вода Москверча аспирантуре, 1973 шера юридически Iилмай кандидат хулаш, чакхйоаккх цо из. Цу шера ший дезалца Ульяновске дIавода, цига хьаелл цо ВЮЗИ (Ерригсоюзни юридически заочни институт) филиал. 1988 шерга кхачалца цига болх бу цо. ТIаккха цаваоагIа Шолжа-ГIалий тIа. 1991 шера денз, дай баьхача Дошлакьий-Юрта вах из. Балхаш ду почтай ГИулакха тIа волаш, пенсионни ганза кулгалхочун хьалхара заместитель волаш, хоржамий комитета председателя заместитель волаш. ТIехьара цо болх бир Халкьа Гуллама юридически отдела кулгалхой волаш. Цигара пенсе вахар Хьамида Мухьмад, 2006 шера лайчилла бетта 23-ча дийнахьа кьаьстар из вайцара. Из вар милице подполковник, ГалгГай Республикан ГIорваьнна юрист, кьахьегаме ветеран. Цо хьалкхедаьдар ши воIи йоIи: Тамара, Герман, Тимур. Уж карарча хана тайп-тайпарча моттигашка кьахьегаш ба.

Кьаьстга дика вовзар сона милице полковник Котанаькъан Хьусена Заьудин. 1975 шера дар из. ХIетта 10 класс яьккха а ваьнна, Шолжа-ГIалий тIарча университетте деша отга вахар со, ГалгГай мотти литературей кIоаргагIа Iомадар духьа. Кьаьстга цу Iилмашта безам тIабодаш, уж Iомаде дикагIа карагIдоалаш вар со, зламига волча хана денз. Тхоца

цхьана деша отташ хиннараш дукха нах бар, моттигаш 25 мара яцар, каьхаташ дIачуденнараш 100 саг вар. КIаьнкаш дукха бацар, царна юкье а кьаьстга белгала вар лакхарча дегIара, виткьа, тхол кIеззига воккхагIа хила мегаш вола зламига саг. Из вар Бурон магIарча Iаьржа АтагIе оалача моттигера Котанаькъан Заьудин. Виь саг вар тхо университета общежитерча цхьан фусаме вахаш: со, Заьудин, Наьсар-Кертара Чахкенаькъан Осман, Зангенаькъан Руслан. ТIехьарвар Наьсарерча милице начальника подполковника Зангенаькъан Саварбика воI вар. Цу хана тхона цхьаннена дага дацар тхоашца вужаш-гIотташ, деша ухаш, цхьан шун тIа хIама дуаш лелача зламигача сагах иштта воккха эпсар хургва аьнна. Ишкол яьккхачул тIехьагIа, цо кьахьийгадар Буро тIарча «Казбек» яхача мебель хьае-ча фирме. Цул тIехьагIа нийсвеннавар из студентий мугIарашка. Заьудин филологически факультета кьаман отделене «Б» группе вар, оаха профсоюзни кхетаче йолаш профоргалла хержар новкьост. Иштта, из дарж леладеш, чакхвалар из, цига даьккхача пхе шера. Денал долаш, камаьрша, тешаме новкьост вар из. Хийла цунца тайп-тайпарча моттигашка нийсдала дийзар тха: Наурски районерча юртбоахамашка комсаш чуэцаш долаш, Шолжа-ГIалий тIа дешара ха йоаккхаш, общежите цхьана дахаш. Университет яьккха ваьлча, тхоца деша яьгIа Зурабанаькъан Лиза йигар цо, цо баь кьонгаш, мехкарий ба Заьудина.

КIеззига хьехархочун болх баьчул тIехьагIа, эскаре амал де вода. Цигара цIавеча, балха отг ГИбухерча ХIирийчен МВД инструктор волаш, дIахо цох хул юкьарча моттигашта тIахьожам лоаттабу воккхагIвола инспектор. ГалгГай Республика хьаьчул тIехьагIа, цхьацца даржаш кхоач цунга. Юххера цох хул МВД юкьара кхерамзле лораеча начальнича заместитель. Цу хана из чакхьаьккха вар Россе МВД академи. 2004 шера аьтинга бетта 21-ча дийнахьа Наьсаренна зуламхой тIалетача бус хьаьдар цун вахар. Ка ца агаш, ший балха моттиг лораеш, лаьтгавар из моастагIашта духьала. Амма из вовзаш хиннача наха а цун

Милице полковник хинна Котанаькъан Хьусена Заьудин

новкюсташта а цџаккха вицлургвац, денал дола зламага саг санна, дага-хъа виса Хъусена Забудин.

Айса дунен чухъ яккхача хана, кхы а дукха милице болхлой бовза бийзаб са. Царех вар бера хана тхо эггара чоаггагга кхераш хинна капитан Хъулахой Махьмад. Цун во! Султан тхоца цхъан класе дешаш хилар, Наьсарера №1 йола ишкол яккхача валлалца. Университете тхоца дешаш вар Пхьилекзонгий-Юртарча милице капитана Налганакъан Хъасана во! Руслан. Тџехьагга из ше а хилар Наьсарен РОВД дуккхача шерашка къахьегаш. Республикан МВД министра заместитель вар Бурттанакъан Хъусена Мухтар. «Набахтенаш клеизагга хургьац» яхаш яр аз цунгара ийца хинна интервью. Цунна кепа техар 1996 шера лайчилла бетта 14-ча дийнахъа арадаьннача «Наьсарен оаз» яхача газета оаггонаш тџа. Айса цунга даьча хаттарех ца! укх йоазонца дагадох лов: «Вай республике зуламхой чубеккаш набахте ийи?» - хьаьтгар аз цунга. «Цу тайпара нах чубеккаш моттигаш вайцига яц. Карарча хана республикан яц зуламхой цхъан юкъя чубеккаш йола изолятор. Цудухъа лийца нах Пятигорске дџакхувл оаха. Бакъда тха балхаца ювзаенна я зулам тохкаш юхъанцара болх баь баллалца нах чубеккаш йола изолятораш. Уж ийи я. Царех кхоъ райоашка я, ца! - министерстве. Цар чу лийца нах 10 денал дукхагга чубоакхабац», - аьлар Хъусена Мухтара.

Къаьстга а дицлуц сона айса даь цхъабкха йоазув. Палггай Республикан МВД цхъа шу дуза ха яр из. Милице болхлочох дикагга йоазув дара дџакхайкаь яхъ яр. «Аьрзе бы» аьнна цџи а йолаш, очерк язйир аз Наьсарен РОВД болхлочох, Яндаре участкови хиннача капитанах Ведажанакъан Темарланах. Лоацца цхъа даьча доаладергда аз, цу гаьнарча 1994 шера тушола бетта 24 дийнахъа лакхе хьоахадаьча газета оаггонаш тџа кепа тџа хиннача очерка юкьера:

«Льаьтта гюлла тџа лел, дуне, вахар гџаьгане хетийташ дола сира дохк. Сагота хеталу са новкюста юхъ. Цхъан юкъя со вицвеле, ше лехкача машена корах кџирвенна дџахъеж из. Хъанз мо водаш-воаггаш хилча мара, вахара уйла е ха хилац Темарланага. Из минот нийсьелча, дагадох дџадаха денош, милице даьккха дџаьха, хала пхийтта шу...

Ший халонаш тџакхухъаш, оамал, син лоам болат мо тувсац, йодар зама. Хъакимаша зийра дог майра зламагга. Хоаставир. Лџаьрлар. Тийшар. Эпсар а вџа, даржашка кхийлар. Юхъанца Дошлакхий-Юрта, Аьлтий-Юрта, Буро чу, цул тџехьагга Яндаре.

Чуотт Темарлан цхъан коа. Шоллагга. Арахъара тџабакъа, мехка бе-бџа миингашка зуламаш даь байдда леларех саг вий тохк. Паспорташ хоатт. Вода совхозе а. Техника кхувл, яхаш, латкъаш хул укхаза. Лорае езаца вокх 11 моттиге фуд хьож. Ведда лела юртара ши саг хила тарлу моттигаш зув. Ладувгг юрта герзах дувчачунга. Топаш йола 23 саг моцгагге дџаьзвџаьв...

Боад къовлабџенна дикка ха яле а, Буро кџалхарча цхъан коа тџа ювлаш, саготдеш хъувзаш хул йоккха саг. Темарлана нана Разбан я из. Цџаваггац кџаьнк. Дукха гов. Даьга хъежаш хул Зарџа а. Духъалъяха... Мархџаьккха... Цун наькх тџа къегача «МВД тџехдика гџулакх дарах» яхача седкџилгах кулг тоха безам болаш. Милиционер ва цун папа».

Музейш вџашаггтохар ловраш дукха хургбар

С. Орджоникидзе цџерца ювзаеннача моттигах лаьца

Гарчакханаькъан Сали

Тахан дуккхача кагирхошта малав хац аьнна хет сона Хъакхенаькъан Майрбе Ювсап. Вайна ма харра, 1919 шера инарала Деникин Антона бџу Палггайченых лата болабелча, Къулбехъен Росс комиссар хинна Орджоникидзе Серго тџехъашкавала, лоамашка хъалваха везача отт цхъан юкъя. Цу хана из тџаийца а ший цџагга Сергой штаб йойиллийта а саг хиннав Майрбе Ювсап.

Кхерам тџаьтгача хана, Сергой сџаьс Зинаидаи революционер Камой (Тџер-Петросьяна) йиша Арусъки лоамий халача моттигашка гюлла тџехъабха, Пхий мехка дџабига вохийт Ювсапа ший ши во! Мухъмади Османи. 1990 шера арадаьннача «Палггай дош» яхача газето баьча хоама, Османа итт шу суд яь хиннай Сталина заман чухъа, 97 шу даьнна Ювсап Сибре вахъийтав, кхы цигара цџа а венавац, Казахстане веннав из. Цу йоазоно яхачох, цу коа, Серго ваьхача цџагга хиннай Орджоникидзе цџерагга музей. Вџашта

аьлча, из хиннай Мужеча. Цу йоазонна кепа тџа хиннай Хамченакъан Султана оттадаьча «Ший овлаш довзар» яхача, 2000-ча шера арадаьннача книжка тџа а.

Дувцац дола йоазув даь 3 (кхоъ) шу даьлча, 1993-ча шера оагггай бетта 16-ча дийнахъа «Наьсарен оаз» яхача газета тџа арадаьлар «Кердача фусаме» яхача йоазув. Из дукха доккха дац, цудухъа деррига дешаргда вай из: «Оаха хъалха хоам баьбар, Мужечара С. Орджоникидзе музей фусам-даьша цџаггара араьккхай аьнна. Цу хъакъехъа тхога кхаъ кхаьчаб.

-Хъанз денз из музей хургъа цу юртарча культуран цџен тхов кџалха, - яхаш, хоам бу Малсаганакъанни Т. Х. цџерагга Палггай мохк бовзийтача Паччахъалкхен музей директора Саганакъан М.

Басараш хъекха, тоадаь латгача цџеношка укх дџеношка хъае йолаергъа цун хъалхара экспозицеш».

Ши-кхо шу хъалха, Мужеча хъалваха гаьна йоландаь, музей болхлошка телефон техар аз. Цу хана уж культуран цџагга бар. Бакъда цџаккха аз телефон те хача, шоаш культуран цџаггара арабаь

хаб, юртарча ишколе Ючуйихъай музей, яхаш, дийцар цигарча болхлоша. Ховш дац, кхоана ишколан кулгалхошта фу дагадох а. Цигара араьккхача мича гџоргъате Мужечара музей, яха хаттар отт сона а кхыча дуккхача наха а хъалхашка.

Дукха ха йоацаш, вай республике ена хилар Росс культуран министр Любимова Ольга. Цџа къамаьл деш, пачча хъалкхен музея директора Саганакъан Мухъмада аьлар, къаьнара экспозицеш, залаш керда хъаеца музей а хилча бакъа хъа хетар шийна, аьнна. Хъаьта Москвџера енача хъаьшас хъаллаьцар цунна дагадехар. Укхаза ала ловра сона, ювцац йола Орджоникидзе Сергой музей а Магасе хъалъџа ма дика а нийса а хургдар, хџана аьлча, из ший фусам йоацаш я, шозлагга-дале, из паччахъалкхен музея филиал я, кхозлагга-дале, цунга хъажа безам бола дуккха нах бус, Мужеча хъалбаха вџаштџехъа ца доалаш, гаьна улл из юрт. Нагахъа санна лоамашкара музей а, Магасе цхъа зал енна йоухъаре, доккха баркал аргдар дерргача къамо.

Наьна меттала йийкар поэта байташ

Гарчакханаькъан Сали

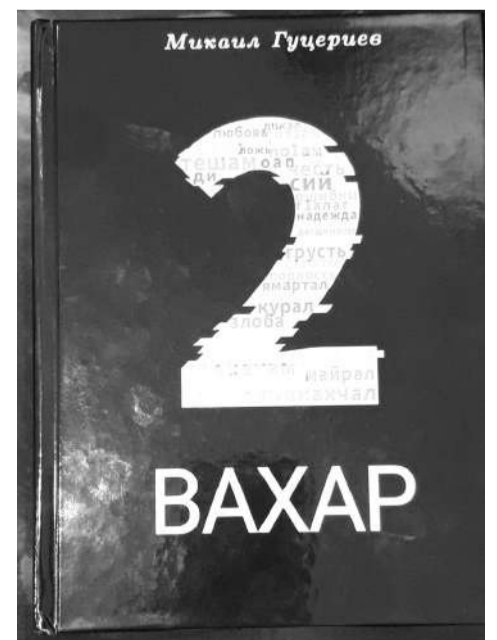
Магасерча культуран дџџаахара кертерча моттиге, дукха ха йоацаш арадаьнна Гуцаранаькъан Михаила «Шивахар» яхача книжка довзаш хилар литература дезараш. Из цун эггара хъалхара наьна меттала арадаьнна йоазув дар. Цу тџа кепа тџехача байташта таржам даьр я йоазонхо Пазданаькъан Аьсет.

Керда книжка довза гулбеннарашта юкье яр республикан культуран министр Лаьнанаькъан Залина, йоазанхой цхъанкхетара кулгалхо Ноакстхой Хаваш, байташта таржам даь Пазданаькъан Аьсет, йоазанхо Боканакъан Папур, илилархо Налганакъан Лемма, студенташ, культуран болхлой. Кердача книжка чулоацам бовзий-

таш, къамаьл дир Ноакстхой Хаваша, цул тџехъагга дош аьлар моттигерча культуран министра Лаьнанаькъан Залинас. Дџахо вџашаггкхетаре йийкар поэта байташ, уж йийшар студенташа. Иштга Гуцаранаькъан Михаила дешашта даьхача илџешка а ладувгга таро хилар гулбеннарий. Цу книжка тџа дукхаггъараш лирически байташ я. Царех цхъаяраш безама хетаяьй. Цу юкьџера ца! еша лов, ер йоазув чакхдоаккхаш:

«Ма хъежа, сона бџаггара ма хъежа.
Чов ма е, дог са лозадеш.
Ма кхайка - вац со хъахозаш.
Хъо езац сона, езац, кхета.

Ма кхайка сога, дегах ка ма етта.
Хъе еза яхаш, дехар ма де сога.
Ма дџа - со хувцавеннавац.
Бџек ма баха, кџаьдвеннав со хъанз...»

Къаман библиотеке, Россе къамий цхьоагӀонна хетабаь гойтам дӀабихьар

Газданаькъан Ахьмад

«Къамий цхьоагӀо - Россе кхоане» яха гойтам ба вай къаман библиотеке. Хьокха оттадаьд Россерча къамий культурах, исторех, кхолламах, литературах дола хӀамаш. «Тайп-тайпарча ханашка, Россе хинна хала шераш дувц исторически романаьшка, повесташка, дувцарашка.

Царна юкье да 1612-ча шера хиннача хувцамех дола Шокарев С. яздаь «Москвера кегаенна ханаш», Волков В. яздаь «1612. Мукьадалар», Савельев А. яздаь «1612. Минини Пожарскийи. Кегаеннача ханаш чакхдалар», иштта кхьдола книжкаш.

Гойтаме баьжкарашта бовзаргба Россе паччахьалкхен истори кхоллаш лаьтта цӀихеза нах, боккхий полководцаш», - дийцар «Сердало» газетига библиотеке. 2005-ча шера денз, дездез да вай мехка къамий цхьоагӀон ди. 1612-ча шера этта хиннача хувцамашца дувцаденна да из ди харжар. Пожарски Дмитрийи Минин Кузьмаи хьалха болаш, Москвера доал шоай каралаца гӀирта полякаш арабоахаш, дов лаьттад.

Къаьнара газеташ дешаш

ГӀалгӀай телевидене, радион хьалхара диктораш харжарах

Гарчакханаькъан Сали

Нохчийи гӀалгӀайи юкьара республика йолча хана, берригача мехка цӀихеза диктораш бар телевидене а радион а гӀалгӀай меттала йола передачаш дӀакхухьаш. Масала, телевидене геттара гӀорбаьнна бар Янданаькъан Лидаи Малсаганаькъан Тамараи, гӀехьагӀо цига балха вера Ганенаькъан Мухьмад. Шолжа-ГӀалий гӀарча радион тайп-тайпарча ханашка вай къаман диктораш хиннабар Доданаькъан Јамар-Јаьла,

Пхьилекьонгий Махьмад-Саид, Угурчанаькъан Азматири, Овшанаькъан Јалаудин, ГанукаевгӀар (Ужахьанаькъан) Рая.

1992 шера гӀалгӀай къаьстта республика хьаяьчул гӀехьагӀа, хьахилар кердача мехка телевидени, радио. Юххьанца цар диктораш, цигарча хьакимаша шоаш хержа, оттабаьбар. Телевидене болх беш хилар Коазой Аслани Оскананаькъан Фати-маи. 1993 шера дӀакхайкайир шиннахьа а диктораш хила безам болча наьха яхь. Укх

шера нийсса 30 шу даьннад къаман вахаре из моттиг хинна. Цу хьакъехьа цу деношка (1993 шу, ардара бетта 23 ди) араданнача «Наьсарен оаз» яхача газето яздора: «31 заявлени хьачуеннаяр ГӀалгӀай телевиденеи радиони диктораш хила безам болча мехкарашеи кагийча нахеи. Яхьан кхо тур чакхьанначул гӀехьагӀа, дикагӀбараш хьакъоастабаьб. Телевидене диктораш ба Экажанаькъан Фати-маи Йовлой Илез. Фати-ма ашарий а хьехархочун а дешараш дийша я, Илез - юртбоахама техникум яькхха.

Радион диктораш хургба Барахой Любаи Зангенаькъан Аслани.

Даькъалабувцаргба вай цар болх».

Иштта дӀадоладелар вай къаман теле-радиокомпане дикторий вахар, цул гӀехьагӀа, укх 30 шера дукхза хувцабеннаб уж. Хьалхара диктораш хинначар кхьдола балхаш ду. Экажанаькъан Фати-ма Магасерча культуран дегӀахара керттерча моттига директор я, хӀаьта Илез культуран министра заместитель ва тахан.

Искусствай колледжа студенташа Оалкама концерт делар

Газданаькъан Ахьмад

ГӀалгӀайчен паччахьалкхен искусствай колледжа студенташа, шоай хьехамчашца цхьана, концертага хьажа бийхар

Шолжа кхален Оалкама баханах. Юртгарча культуран цӀагӀа луш хиннача концертага хьажа баьхкабар цигара бахархой.

«Концерте дакъа лоцаш бар

халхарий отделене студенташ, инструментальни ансамблаш, трио, иштта дуэт. В. А. Когановас кулгал деш йолча халкъа инструментий оркестр геттара а хоза хеташ гӀайцар. Бахархо-

ша дика сакъийрдар цу кхетаче, сапаргӀатадаьнна бар берригаш а. Искусствай колледже дешаш бараша, хоза хеташ, гойтар шоай начӀал», - аьлар «Сердало» газетига концерт вӀашагӀделлараша.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат ОБАБ №0006008, выданный СОШ №15 с. п. Средние Ачалуки в 2011 г. на имя Точиевой Замиры Бейаловны, считать недействительным.

Утерянный аттестат ОБАБ №0010266, выданный СОШ №2 с. п. Галашки в 2012 г. на имя Бисаева Магомед Басира Курешовича, считать недействительным.

Утерянный аттестат В №182149, выданный СОШ №2 с. п. Яндаре в 1993 г. на имя Падиевой Айны Геланиевны, считать недействительным.

Утерянный аттестат №2352157, выданный СОШ №26 с. п. Зязиков-Юрт в 2006 г. на имя Гелисхановой Макки Хусеновны, считать недействительным.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общенациональная
газета «Сердало»

Главный редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

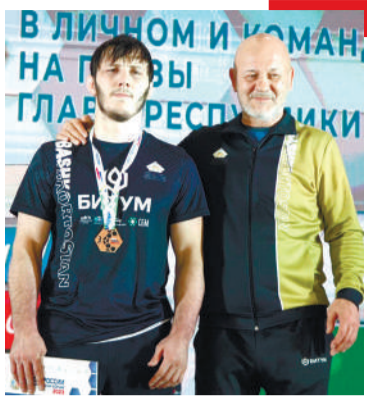
Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Россохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.
E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в
компьютерном центре редакции
газеты «Сердало».
Время подписания номера
по графику в печать:
8 ноября 2023 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диалитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ №1435 Тираж: 2000 экз.

Вай мехкарча спортсмена, Россе Кубок яккхара къовсамашка, боарза даьккхар

Гаьгенаькъан Мартина

Россе Кубок яккхара яхъашка, боарза майдилг йоаккхаш, белгалваьлар вай мехкахо. Уфе дIайихъар яхъаш. Из хоам тха газетага бир республикерча эллинхой-румий латарак йолча федераце.

«Ямалий-ненций къаьсттача кура тIарча латархочунца Марзоев Аскараца летар 82 кийла дозал дола Опанаькъан Ислам. «Ади Ахмад» яхача клубера вайхитавар из. «Эллинхой-румий латарах» дIахьош яр яхъаш», - дийцар «Сердало» газетага спорта доал дераша.

ДикагIволча спорта хъехамчанна 100 000 сом кхоачаргда

Султиганаькъан Йоакъап

«Укх шерара хъехамча» яхача яхъашта тIагIолла, эггара дикагIа волча тренера дала лаьрхIад 100 000 сом ахча. Из хоам «Сердало» газетага бу мехка паччахьалкхен ви-калаша.

«Укх шерара хъехамча» яхача яхъашка котваьннача вай мехкарча «Росси» яхача спорткхетачен хьалха латтача Янданаькъан ИсмаIала 100 000 сом дала оттадаьд. Цо белгалдечох, вай республике дукха ба лакха говзал йола спорт хъеха нах, бакъда цар хийга къа дукхагIа долча даькъе ца гуш дус.

Дукха дика спортсменаш кхебаьб цар, вай доккха баркал яха дезаш», - йоах тхогарча хоамо. М-СI яхача машенашта кхоачам лоаттабеча моттига доал ду Малсаганаькъан Зоврбик ва цу гIулакха ахча хьожадер. Геттара хоза гIулакх да, вай къаман сий доаккхаргдола кагирхой кхебеш боаккача наьха терко яр, цар хийга къа лархIар.

Боксах йолча республикан яхъашка котбаьннараш безбир

Гаьгенаькъан Мартина

ПалгIайче даькъалабийцар, ондаргашта юкье дIахьош йолча боксах йолча яхъашка котбаьннараш. Уж хетаьяр яр Украине тIема операци дIахьош байнача бIухошта, яхаш, хоам бир «Сердало» газетага.

Безам тIабодаш яр, ондаргашта юкье дIайихъа яхъаш. Цига даькъа лоацаш бар 14-15 шу даьнна, 48 - 80 кийлага кхаччалца дозал дараш. Яхъаш дIайихъар, Наьсарен-Шахъара боксах йолча ишколе. Яхъаш вIашагIехкараша яхачох, уж кийчъаьяр наркотикашта духъала къовсам лоттабара йолча комиссе балха чуйоагIаш. ЛерхIаш хинначул дуккха а дукхагIа хъажархой

бар цига.

Иштта цига даькъа лоацаш хилар республикан 19 спортини а дешара а моттигашкара кхувшбоагIараш. Котбаьннарах хилар 52 спортсмен, царна юкье дIайийкъар совгIаташ доагIа моттигаш.

ПалгIай Республикан кагирхой гIулакхех йолча комитет кубкаш, майдилгаш, грамоташ елар Янданаькъан Рамзана, Iахилганаькъан Самира, Албохчанаькъан Тимура, Налганаькъан Мухъамада, Овшанаькъан Iаддала, КIориганаькъан Ахъамада, Доданаькъан Азамата, Малсаганаькъан Хъамзата, ЯндархановгIар Саида, ТагировгIар Хыйсена, Дударанаькъан Сулейманна, Щечой Сайфулайна, Пхыленаькъан Iадрахъмана, Гадаборшанаькъан Рахъмана, Цолой Мухъ-

мада.

ШоллагIа моттигаш яхар: ЯндархановгIар Хъамида, Бекмарзанаькъан Ислама, Баркинхой Илеза, Хамхой Мухъамада, Тумхой Османа, Коазой Саид-Мухъамада, Баьзенаькъан Iаддал-Малика, Могашканаькъан Ислама, Гаьгенаькъан Iаьлас, Тирканаькъан ИсмаIала, Iалбаканаькъан Ислама, КIориганаькъан Муслима, Хамхой Адама, Часанаькъан Рахъмана, Чуранаькъан Расула.

КхоалагIа моттигаш яхараш бар Поалонкой Мухъмад, ХачеруевгIар Хъадис, ГIулой Амин, Янданаькъан Мухъмад, Хамхой ИбрахIим, Беканаькъан Мухъмад, Албохчанаькъан Илез, Iарчакханаькъан Саид, Дзейтанаькъан Абу-Башир, ГетагIазанаькъан Хъасан, Боканаькъан Адам, Йовлой

Муслим, ПхьугIой Жандулла, ГIайтакханаькъан ИбрахIим, Цьхорой Адам, Хьулахой Iаддал, Овшанаькъан Муслим, Кокурхой Керам, Бузуртанаькъан Мухъмад, Оалмазанаькъан Ислам, Дахкилганаькъан Мухъмад-Iаьла, Хамхой Мансур.

СовгIаташ дIалуш бола лоархIаьме болх дIахьош хилар терроризмаца къовсам лоаттабара йолча комиссен отделе кулгалхо Кхоартой Муслим, Наьсарен-Шахъара администратен кулгалхо Йовлой Урусхан, ПалгIай Республикан бокса федерациен президент Пазгиренаькъан Ахъмад, боксах йолча РСШОР кулгалхо Зангенаькъан Абукар, ПалгIай республикан боксах йолча вIашагIтехача тоабан тренер Дарсиганаькъан Або.

Магасера футболисташ котбаьлар

Гаьгенаькъан Мартина

Магасерча культурахи, спортахи, туризмахи йолча моттигера кагирхой футбол ловза тоаба къовсаелар МагIалбикерча спортсменашца. Магасерча кагирхошта тIехъа хилар котало. Из хоам «Сердало» газетага бир магасхоша.

«Шаккха оагIорахъара ловзаш хиннараш лакха говзал йолаш бар. Бакъда котало тренера Шибиланаькъан ИбрахIима кхебаьча футболисташка кхаьчар. Шоай мел бола низ ураоттабаь, чIоагIа лайзар кIаьнкаш укх наькъа», - дийцар тха газетага. Иштта дIакхухъача ловзараша къонача футболистий дегаш ураоттаду, спортацара бувзам кхы а дукхагIа чIоагIбу.

